

Conform Programei Școlare
pentru disciplina Limba și Literatura Română clasa a IV-a,
aprobată de Ministerul Educației Naționale

Clasa a IV-a

Include și
MODELE DE FIȘE DE LECTURĂ

Lecturile școlarului

Clasa a IV-a

Antologie de texte literare
din
literatura română
și
literatura universală

Coordonatorul seriei:
Prof. LUMINIȚA DRĂGHICI

Prezentările autorilor și alegerea textelor:
Laura Ivona Dumitru

Ediția 2020

Andreas
PRINT

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Lecturile școlarului : clasa a IV-a : antologie de texte literare din literatura română și literatura universală / prezentările autorilor și alegerea textelor: Ivona Dumitru. - București: Andreas Print, 2020

ISBN 978-606-765-122-5

I. Dumitru, Laura Ivona (antolog.)

37

Traduceri: *Iulia FELDRIHAN; Otilia FELEA, Gabriela SIMION, Consuela TĂNASE*

Desene interior: *Constantin ARMEANU; Costin CĂLIMOCEANU; E. W. KEMBLE, Vasile OLAC*

**DIFUZOR EXCLUSIV:
IVO PRINT**

Petru Maior 32, sector 1, cod 011264, București,

Tel./Fax: 021.22.20.767;

E-mail: ivo_print@yahoo.com

Site: www.editura-andreas.ro

© Editura ANDREAS PRINT, București, 2020

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o parte din aceasta lucrare nu poate fi reprodusă, stocată și retransmisă sub formă: tipărită, electronică, mecanică, fotocopiată, audio sau sub orice altă variantă fără permisiunea scrisă a Editurii Andreas Print.

TEL./Fax: 021.22.20.767

Copertă: Editura Andreas

Desene copertă: 123 RF

Tehnoredactare și DTP copertă: Gheorghe DUMITRU

Corectură: Laura Ivona DUMITRU

Bun de tipar: 10.03.2020;

Coli de tipar: 24

Format (Z₆): 16/54x84 cm.

Tipar: ARTPRINT

Email: office@artprint.ro

Cuprins

Deșteaptă-te române

(Andrei Mureșanu) / 7

Limba noastră (A. Metevici) / 10

LITERATURĂ ROMÂNĂ / 13

Vasile ALECSANDRI / 13

- Sămănătorii / 14

- Rodica / 15

- Lunca din Mircești / 16

- Malul Siretului / 18

Grigore ALEXANDRESCU / 21

- Lupul moralist / 22

Dimitrie BOLINTINEANU / 25

- Cea de pe urmă noapte a lui

Mihai cel Mare / 26

- Năvala lui Tepeș / 27

- Tepeș și solii / 28

- Fata din dafin / 29

I.L. CARAGIALE / 33

- Făt Frumos cu Moț-în-frunte / 35

George COȘBUC / 45

- Trei, Doamne, și toți trei / 46

- Pașa Hassan / 49

- Mama / 52

- Dunărea și Oltul / 55

Ion CREANGĂ / 58

- Amintiri din copilărie III și IV / 59

- Dănilă Prepeleac / 95

Al. DONICI / 110

- Știuca și motanul / 111

Mihai EMINESCU / 113

- Făt Frumos din Lacrimă / 115

- Ce-ți doresc eu ție, dulce

România / 138

- Călin (file din poveste) / 140

- Mai am un singur dor / 149

Emil GĂRLEANU / 153

- Cea dintâi durere / 154

- Vulturul / 158

- Părăsită / 160

- Trandafirul / 163

- Frunza / 165

Calistrat HOGAȘ / 169

- Pe drumuri de munte / 170

Amintiri dintr-o călătorie / 170

Spre mănăstiri / 170

Șt.O. IOSIF / 181

- Revedere / 182

- Visul lui Ștefan Vodă / 183

- Vara / 184

Petre ISPIRESCU / 187

- Vulpea firoscoasă / 188

- Bogăția și veselia / 189

- Ariciul și vulpea / 192

- Aleodor Împărat / 195

Alexandru VLAHUȚĂ / 205

- Povestiri / 206

În ajunul Crăciunului / 206

Mogâldea / 208

- Pictorul Nicolae Grigorescu / 212

Viața pictorului / 212

- România pitorească / 217

Pe Dunăre / 217

Giurgiu. Călugărenii / 217

În munții noștri / 221

În Munții Neamțului / 221

Valea Teleajenului / 231

RESPONDABILITATE
LITERATURĂ CONTEMPORANĂ PENTRU
COPII / 235

Ștefan SGANDĂR / 235

Puiul de lup / 236

Feciorul de împărat / 242

Mihaela ION / 248

Mâna din cer / 249

Coșul cu naramze / 256

LITERATURĂ UNIVERSALĂ / 261

Charles DICKENS / 262

– Aventurile domnului Pickwick
(fragmente) / 263

Capitolul I- La Rochester / 264

Mary Elisabeth MAPES-DODGE / 283

– Patinele de argint (fragmente) / 285

Jack LONDON / 297

– Colț Alb (Capitolele I, II și III) / 299

William SHAKESPEARE / 317

– Furtuna / 318

Mark TWAIN / 331

– Aventurile lui Huckleberry

Finn (Capitolele I - IV) / 333

Oscar WILDE / 355

– Prințul fericit / 356

MODELE DE FIȘE

DE LECTURĂ / 368

– Vară, Șt.O. Iosif / 368

– Dănilă Prepeleac,

Ion Creangă / 370

– Știuca și motanul,

Al. Donici / 372

– Vulpă firoascoasă,

Petre Ispirescu / 374

– Mama, George Coșbuc / 375

– Frunza, Emil Gârleanu / 377

– Prințul fericit,

Oscar Wilde / 378

– Călin (file din poveste),

Mihai Eminescu / 381

DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE!

DEȘTEAPTĂ-TE, ROMÂNE, DIN SOMNUL CEL DE MOARTE,
ÎN CARE TE-ADÂNCIRĂ BARBARII DE TIRANII
ACUM ORI NICIODATĂ, CROIEȘTE-ȚI ALTĂ SOARTE,
LA CARE SĂ SE-NCHINE ȘI CRUZII TĂI DUȘMANII!

ACUM ORI NICIODATĂ SĂ DĂM DOVEZI LA LUME
CĂ-N ASTE MÂNI MAI CURGE UN SÂNGE DE ROMAN,
ȘI CĂ-N A NOASTRE PIEPTURI PĂSTRĂM CU FALĂ-UN NUME
TRIUMFĂTOR ÎN LUPTÉ, UN NUME DE TRAIANI!

PRIVIȚI, MĂREȚE UMBRE, MIHAI, ȘTEFAN, CORVINE,
ROMÂNA NAȚIUNE, AI VOȘTRI STRĂNEPOȚI,
CU BRAȚELE ARMATE, CU FOCUL VOSTRU-N VINE,
„VIAȚĂ-N LIBERTATE ORI MOARTE!“ STRIGĂ TOȚI.

PREOȚI, CU CRUCEA-N FRUNTE CĂCI OASTEA E CREȘTINĂ,
DEVIZA-I LIBERTATE ȘI SCOPUL EI PREASFÂNT.
MURIM MAI BINE-N LUPTĂ, CU GLORIE DEPLINĂ,
DECÂT SĂ FIM SCLAVI IARĂȘI ÎN VECHIUL NOST' PĂMÂNTI!

Răsări-va o comoară
În adâncuri înfundată,
Un şirag de piatră rară,
Pe moşie revărsată.

LITERATURĂ ROMÂNĂ

Vasile Alecsandri

Poet, prozator și dramaturg, **VASILE ALECSANDRI** s-a născut în Moldova, la Mircești, pe **14 iunie 1818 (1821?)**. Primii pași spre învățătură îi face acasă, cu dascălul Gheorghe Vida. Studiază apoi la Paris. Este atras mai mult de literatură, deși făcuse cursuri de medicină și de drept. Creațiile populare, care l-au fascinat, vor fi un real izvor de inspirație. Adună scrieri populare, pe care le și publică în volum: *Poezii populare ale românilor*. Măiestria poetului este dezvăluită însă în volumul *Pasteluri*. Își câștigă astfel renumele de *Bardul din Mircești*, iar Mihai Eminescu îl numește „*acel rege-al poeziei*“. În afară de poezii, Alecsandri a mai scris și proză (*Vasile Porojan* și altele), dar și piese de teatru, dintre care cele mai cunoscute sunt acelea care au ca personaj principal pe *Cucoana Chirița*.

Pe lângă activitatea culturală, Vasile Alecsandri s-a implicat în evenimentele istorice ale vremii în care a trăit: Revoluția de la 1848, Unirea Moldovei cu Țara Românească (1859). A scris *Hora Unirei*. A fost director al teatrului din Iași și ambasador al României la Paris. Pentru poezia *Cânticul gîntei latine*, este premiat la concursul Societăților limbilor romanice de la Montpellier, în 1878.

A încetat din viață în **1890, pe 22 august**, fiind înhumat chiar în parcul casei de la Mircești.

Sămănătorii harnici, cu sacul subsuoară,
Pășescu-n lungul brazdei pe fragedul pământ;
Pe culme, pe vâlcele se suie și coboară
Zvârlind în a lor cale semința după vânt.

„O mie!“ zice unul menind cu veselie,
„Noroc și roadă bună!“ adaoage un alt.
„Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie!
Ca trestia cea naltă să fie paiul nalt!

Din ziori și până-n noapte tot grâul să răsară;
În el să se ascundă porumbii osteniți,
Și când flăcăi și fete vor secera la vară,
În valuri mari de aur să-noate rătăciți!“

Sămănătorii veseli spre fund înaintează,
De-a curmezișul brazdei boroanele pornesc,
Și grapele spinoase de-aproape le urmează,
Îngroapă-ncet semința și câmpul netezesc.

Convorbiri literare, 15 mai 1868

Rodica

Purtând *cofiță* cu apă rece
Pe ai săi umeri albi, rotunzori,
Juna Rodica voioasă trece
Pe lângă junii sămănători.

Ei cu grăbire îi sar în cale,
Zicând: „Rodică, floare de crin,
În plin să-ți meargă vrerile tale,
Precum tu, dragă, ne ieși cu plin

S-ajungi mireasă, s-ajungi crăiasă!
Calea să-ți fie numai cu flori,
Și casa casă, și masa masă
Și sânul leagăn de pruncoșori!“

Cu grâul de aur ei o presoară,
Apoi cofița întreagă-o beu,
Copila râde și-n cale-i zboară,
Scuturând grâul din părul său.

Convorbiri literare, 15 mai 1868

Bate vânt de primăvară și pe muguri îi deschide;
Vântul bate, frunza crește, și voioasă lunca râde,
Sub verdeța drăgălașă dispar crengile pe rând,
Și sub crengi umbroase miera sare șuierând.

O! minune, farmec dulce! O! putere creatoare!
În oricare zi pe lume iese câte-o nouă floare,
Ș-un nou glas de armonie completează imnul sfânt
Ce se-nalță cătră ceruri de pe veselul pământ.

Tot ce simte și viază, feară, pasere sau plântă
În căldura primaverii naște, saltă, zboară, cântă,
Omul își îndreaptă pasul cătră desul stejăriș,
Unde umbra cu lumina se alungă sub frunziș.

El se duce după visuri; inima lui crește plină
De o sacră melodie, melancolică, divină,
De o tainică vibrație, de-un avânt inspirator
Ce-i aduc în pept suspinuri și-n ochi lacrimi de amor.

Este timpul renvierii, este timpul rennoirei,
Ș-a sperărei zâmbitoare, ș-a plăcerii, ș-a iubirii,
Paserea-și gătește cuibul, floarea mândrele-i colori,
Câmpul via sa verdeată, lanul scumpele-i comori.

Sus, *paingul* pe un frasin, urzind pânza-i diafană,
Cu-al său fir de-argint subțire face-o punte-aeriană,
Iar în leagăn de matasă grangurul misterios

Cu privighetoarea dulce se îngână-armonios.
Jos pe la tulpini, la umbră, fluturii, flori zburătoare,
Se-ndrăgesc în părechere pe sân alb de lăcrămioare,
Și, ca roi de petre scumpe, gândăceii smălțuiți
Strălucesc, vie comoară, pe sub ierburi tănuți.

O pătrunzătoare șoaptă umple lunca, se ridică.
Ascultați!... stejarul mare grăiește cu iarba mică,
Vulturul cu ciocârlia, soarele cu albul nor,
Fluturul cu plânta, râul cu limpidele izvor.

Și stejarul zice ierbeii: „Mult ești vie și gingașă!“
Fluturașul zice floarei: „Mult ești mie drăgălașă!“
Vulturul uimit ascultă ciocârlia ciripind;
Râu, izvoare, nouri, raze se împreună iubind.

Luncă, luncă, dragă luncă! rai frumos al țării mele,
Mândră-n soare, dulce-n umbră, tainică la foc de stele!
Ca grădinele Armidei, ai un farmec răpitor,
Și Siretul te încinge cu-al său braț dismierdător.

Umbra ta răcoritoare, adormindă, parfumată,
Stă aproape de lumină, prin poiene tupilată,
Ca o nimfă pânditoare de sub arbori înfloriți,
Ea la sânul ei atrage călătorii fericiți.

Și-i încântă, și-i îmbată, și-i aduce la uitare
Prin o magică plăcere de parfum și de cântare,
Căci la tine, luncă dragă, tot ce are suflet, grai,
Tot șoptește de iubire în frumoasa lună mai!

Convorbiri literare, 1 mai 1868

Aburii ușori a nopții ca fantasme se ridică
 Și, plutind deasupra luncii, pînre ramuri se despică,
 Râul luciu se-ncovoiaie sub copaci ca un balaur
 Ce în raza dimineții mișcă solzii lui de aur.

Eu mă duc în faptul zilei, mă așez pe malu-i verde
 Și privesc cum apa curge și la cotiri ea se perde,
 Cum se schimbă-n vălurile pe prundișul lunecos,
 Cum adoarme la bulboace, săpând malul năsipos.

Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
 Când o mreană saltă-n aer după-o viespe sprintioară,
 Când sălbaticile rațe se abat din zborul lor,
 Bătând apa-ntunecată de un nour trecător.

Și gândirea mea furată se tot duce-ncet la vale
 Cu cel râu care-n veci curge, far-a se opri din cale,
 Lunca-n giuru-mi clocotește; o șopârlă de smarald
 Cată țintă, lung la mine, părăsind năsipul cald.

Convorbiri literare, 1 mai 1869

DICȚIONAR EXPLICATIV:

viază = trăiește

plântă = plantă

paing = păianjen

TEME ȘI ÎNTREBĂRI:

1. Cum sunt descriși semănătorii de către poet?

2. Ce le duce Rodica semănătorilor?

3. În ce anotimp este surprinsă lunca din Mircești și cum o descrie autorul?

4. Cu ce este comparat Siretul?

5. Identificați în texte adjectivele și apoi despărțiți-le în silabe.

Buna-cuviință pe stradă

Nu aleră pe stradă. Mergând, nu târî picioarele. Nu te legăna, nu țopăi și mergi liniștit. Nu fluiera, nu cânta, nu întărâta câinii.

Nu râde de ologi, de orbi și de alți cerșetori. Salută frumos pe preoți, pe învățători și pe bătrâni, chiar dacă nu-i cunoști.

Când saluți pe cineva, ridică șapca sau pălăria de pe cap. Dacă mergi cu cineva pe stradă, nu porni înaintea lui; când stă el să privească ceva, stai și tu. Mergi în stânga celui mai mare și lasă-l pe partea dinspre case.

Fă loc întotdeauna bătrânilor.

Dacă vorbești cu tovarășul tău, nu striga tare și nu gesticulează. În cazul în care salută el pe cineva, salută-l și tu, chiar dacă nu cunoști acea persoană.

Fii totdeauna cuviincios pe stradă.

Grigore Alexandrescu

S-a născut la Târgoviște (**22 februarie 1810**), într-o familie de boieri. Condiția socială îi permite să învețe în copilărie greaca și latina. Pasionat cititor de literatură populară, alături de cea clasică. În 1832 îi apare primul volum de poezii. Participă la Revoluția din 1848, iar după înăbușirea acesteia, trăiește retras, manifestările sale culturale fiind tot mai rare. Relativ diversă, opera sa alătură *meditațiilor* și *elegiilor* romantice *epistole*, *satire* și *fabule*. În istoricul fabulei românești, Grigore Alexandrescu rămâne vestit, popularitatea sa sprijinindu-se multă vreme, aproape exclusiv, pe fabule. Ca fabulist, deși modelele nu-i aparțin, creează câteva capodopere ale genului: „*Boul și vițelul*“, „*Vulpea liberală*“, „*Câinele și cățelul*“, „*Lupul moralist*“ etc. Denunță: parvenitismul, demagogia, trădarea, ipocrizia, cameleonismul politic. Ca și modelele sale (La Fontaine, Krîlov), el urmărește imaginea defectului moral personificat de o tipologie animalieră (boul, șoarecele, pisica, vulpea, câinele etc).

Pe **25 noiembrie 1885** se stinge din viață Grigore Alexandrescu, fiind înmormântat la Cimitirul Bellu din București.

V-am spus, cum mi se pare, de nu îți fi uitat,
Că lupul se-ntâmplase s-ajungă împărat.
Dar fiindcă v-am spus-o, voi încă să vă spui
Ceea ce s-a urmat sub stăpânirea lui.

Auzind împăratul că-n staturile sale
Fac năpăstuirii multe păroșii dregători,
Că *pravila* stă-n gheare, că nu e deal sau vale
Unde să nu vezi jertfe mai mulți prigonitori,
Porunci să se strângă obștească adunare,

Lângă un copaci mare;
Căci vrea pe unii-altii să îi cam dojenească,
Și-n puține cuvinte
Să le aducă aminte
Datoriile lor.

Toți se înfățișară: și-nălțimea lupească

Începu să vorbească

C-un glas dojenitor:

– „Domnilor de tot felul! Bune sunt astea toate?

Datoriile slujbei astfel le împliniți?

Nu aveți nici sfială, nici frică de păcate,

Să faceți nedreptate și să năpăstuiți?

Toate slujbele voastre țara vi le plătește;

Încă, pe la soroace,

Câte un dar vă face.

Dar reaua nărvire,

Ce o aveți din fire,

Nu se tămăduiește.

Vedeți cu ce morți grele

Se isprăvesc din lume,

Și cum lasă rău nume

Acei care fac rele.

Gândiți-vă că poate veți da cuvânt odată,

La-nalta judecată.

Gândiți-vă la suflet, și luați de la mine

Pildă a face bine.“

Ast cuvânt minunat,

Pe care domnul lup auz că 1-a-nvățat,

Trecând pe lângă sat,

La ziua unui sfânt, când preotul citea

Și propoveduia,

Pe mulți din *dregători* să plângă i-a-ndemnat.

– „E! ce ați hotărât, jupâni *amploaiați*?

Oare-o să vă-ndreptați?

Îi întrebă atunci înălțimea-mblănită,

Ce purta o manta de oaie jupuită.

Spuneți, o să schimbați purtarea-vă cea proastă?“

– „Să trăiți la mulți ani, dobitocia-voastră,

Răspunse un vulpoi, în slujbe lăudat;

Ne poate fi iertat

Să vă-ntrebăm smerit, de vreți a ne-arăta,

De unde-ați cumpărat postavul de manta?“

Când mantaua domnească este de piei de oaie,

Atunci judecătorii fiți siguri că despoaie.